

RATNI ZLOČINI

ZUPANIJSKI
SUD
OSIJEK

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
ZAGREB

RATNI ZLOČINI

- ODGOVORNA
FUNKCIJA ZA RANJENJE
(MORNO) ZBOG PRISTAJANJA

Broj: IKŽ 679/12-8 DA

U IME REPUBLIKE HRVATSKE
PRESUDA

JAKOVIĆ NA/
SPRIJEČI

KR. D. POSTIJA, FL. H

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Vesne Vrbetić kao predsjednice vijeća, te Žarka Dundovića, Dražena Tripala, dr. sc. Marina Mrčele i Damira Kosa, kao članova vijeća, uz sudjelovanje sudske savjetnice Marijane Kutnjak Čaleta, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. Čede Jovića, zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženika podnesenih protiv presude Županijskog suda u Osijeku od 01. lipnja 2012. broj K-16/12-101, u sjednici održanoj 20. veljače 2013., u nazočnosti branitelja optuženika Tomislava Filakovića, odvjetnika iz Osijeka,

presudio je:

Odbijaju se žalbe državnog odvjetnika i opt. Čede Jovića kao neosnovane te se potvrđuje prvostupajnska presuda.

Obrazloženje

Pobijanom presudom Županijski sud u Osijeku proglasio je krivim opt. Čedu Jovića zbog kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZRH, u vezi čl. 28. OKZRH, te ga je na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH osudio na kaznu zatvora u trajanju od pet godina.

Na temelju čl. 45. OKZRH optuženiku je u izrečenu kaznu zatvora uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 07. srpnja 2008., pa dalje.

Na temelju čl. 122. st. 4. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj: 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02 i 115/06, dalje: ZKP/97), optuženik je u cijelosti oslobođen od naknade troškova kaznenog postupka.

Protiv te presude žalbu je podnio državni odvjetnik zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači u odluci o kazni na način da se optuženiku izrekne kazna zatvora u duljem vremenskom trajanju.

Opt. Čedo Jović je podnio žalbu putem branitelja Tomislava Filakovića, odvjetnika iz Osijeka, zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te povrede kaznenog zakona, a u stvari i zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se prihvatanjem njegove žalbe pobijana presuda preinači i da ga se oslobodi od optužbe, ili pobijana presuda ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje pred potpuno izmijenjenim vijećem.

Odgovori na žalbe nisu podneseni.

Spis je sukladno odredbi čl. 373. st. 1 ZKP/97 dostavljen na dužno razgledanje Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, koje je u pisanom mišljenju od 20. rujna 2012., broj KŽ-DO-1245/12 predložilo da se žalba optuženika odbije kao neosnovana, a žalba državnog odvjetnika prihvati.

Sjednici vijeća je bio nazočan branitelj opt. Čede Jovića, Tomislav Filaković, odvjetnik iz Osijeka, jer je u žalbi, u smislu odredbe čl. 374. st. 1. ZKP/97, zahtijevao da ga se o sjednici izvijesti. U odnosu na opt. Čedu Jovića koji je u pritvoru, a ima branitelja, sjednica je održana u njegovoj odsutnosti, jer niti predsjednica vijeća, niti vijeće, u smislu odredbe čl. 374. st. 2. ZKP/97, nije našlo da bi njegova nazočnost bila svrhovita.

Žalbe nisu osnovane.

U odnosu na žalbu optuženika (osim zbog odluke o kazni).

Optuženik u prvom poglavlju obrazloženja žalbe "o optužnici" analizira optužnicu državnog odvjetnika te ukazujući na kronologiju mijenjanja činjeničnog opisa tvrdi da je sam državni odvjetnik nedosljedan i nije siguran uopće u ulogu optuženika, a pogotovo u njegovu formacijsku dužnost. Međutim, kako se predmetom žalbe mogu iznositi žalbene osnove iz čl. 366. ZKP/97 kojima se pobija prvostupanjska presuda, a ne optužni akt, to će se ovi prigovori cijeliti u dijelu žalbe koji se odnosi na postupovne i činjenične prigovore jer se gotovo ti isti prigovori u vezi optužnice ponavljaju u daljnjem dijelu obrazloženja.

Nije u pravu optuženik kada tvrdi da je sud prvog stupnja i u četvrtom ponovljenom suđenju počinio niz bitnih povreda odredaba kaznenog postupka i da se zbog njih pobijana presuda mora ukinuti.

Suprotno tvrdnjama optuženika sud prvog stupnja nije počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 3. ZKP/97 time što ga nije na glavnoj raspravi upozorio o pravu da se u smislu odredbe čl. 7. ZKP/97 služi svojim jezikom, da na svom jeziku prati tijek glavne rasprave i da se služi svojim pismom. Naime, bez obzira što optuženik u žalbi ističe da je po nacionalnosti Srbin koji govori srpskim jezikom i piše ćirilničnim pismom, navedena postupovna povreda nije počinjena jer ga je sud, upravo u smislu odredbe čl. 7. st. 3. ZKP/97, prije prvog ispitivanja, na zapisniku od 08. srpnja 2008.,

broj Kir-603/08 (str. 204), poučio o pravu da se služi materinjim jezikom (srpskim). Međutim, optuženik se tog prava nedvosmislenom izjavom odrekao navodeći da zna jezik na kojim se rasprava vodi i ta je izjava zapisnički konstatirana. Dakle, sud prvog stupnja je kod prvog ispitivanja optuženika upoznao o pravu na korištenje materinjeg jezika i kako se on tog prava odrekao, sud ga nije bio dužan na glavnoj raspravi svaki puta ponovno upozoravati na ovo pravo. Uostalom, optuženiku se ukazuje da se navedena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 3. ZKP/97 može počinuti samo u slučaju kada bi mu sud protivno njegovu zahtjevu uskrati pravo da se na glavnoj raspravi služi svojim jezikom i da na svojem jeziku prati tijek glavne rasprave. Kako optuženik nesporno takav zahtjev tijekom glavne rasprave nije isticao, to se ne radi o navedenoj postupovnoj povredi, kako on to pogrešno smatra.

Nadalje, optuženik tvrdi da je sud prvog stupnja u četvrtom ponovljenom suđenju, nakon što je ukinuta prethodna prvostupanjska presuda od 15. ožujka 2011., broj Krz-81/10-48, glavna rasprava od 15. svibnja 2012. počela čitanjem optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku od 04. studenog 2008., broj K-DO-52/08, izmijenjene 31. ožujka 2010. i korigirane na glavnoj raspravi od 14. ožujka 2011. počinio bitnu povredu jer potonja izmjena optužnice nikada nije dostavljena u pisanoj formi niti njemu niti branitelju. Tvrdi da niti u zapisniku o glavnoj raspravi nije unijet cjelokupan integralni tekst konačno izmijenjene optužnice, tako da on uopće nije mogao vidjeti konačni cjeloviti tekst optužnice pa je stoga upitno njegovo očitovanje u odnosu na takvu optužnicu. Navedeno postupanje suda optuženik podvodi pod bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 5. ZKP/97 jer smatra da optužba ovlaštenog tužitelja ne postoji i pod povredu prava na obranu iz čl. 367. st. 3. ZKP/97 jer tvrdi da nedostavljanje cjelovite optužnice, što uz povredu prava da se na raspravi služi svojim jezikom i da mu se sudska pismena dostavljaju na njegovom pismu, dovodi u pitanje cijeli tijek suđenja.

Međutim, sud prvog stupnja nije počinio niti jednu od navedenih postupovnih povreda. Naime, državni odvjetnik je bio ovlašten u tijeku glavne rasprave, sve do dovršetka dokaznog postupka, usmeno izmijeniti optužnicu, sukladno odredbi čl. 341. st. 1. ZKP/97, ili podnijeti novu. U konkretnom slučaju državni odvjetnik je najprije podneskom od 31. ožujka 2009. (str. 490-492), koji je dostavljen optuženiku i branitelju, izmijenio optužnicu broj K-DO-52/08 od 04. studenog 2008, a potom je na raspravnom zapisniku od 14. ožujka 2011. to učinio na usmeni način navodeći koje dijelove teksta činjeničnog opisa optužbe mijenja. Radilo se o dodavanju samo dvije riječi: „stvarni“ i „tzv.“, dok je u ostalom dijelu optužnica ostala neizmijenjena, a optuženik nakon te izmijene je na glavnoj raspravi izriječno naveo da zbog navedene izmjene ne traži prekid glavne rasprave.

Prema tome, s obzirom da je državni odvjetnik bio ovlašten da disponira optužnim aktom sukladno odredbi čl. 341. st. 1. ZKP/97, a nije se radilo o novoj, već samo izmijenjenoj optužnici, nije postojala njegova zakonska obveza da optuženiku i branitelju dostavlja integralni tekst izmijenjene optužnice, već je bilo dovoljno usmeno na glavnoj raspravi navesti u kojem se dijelu optužnica mijenja. Dakle, nema govora o tome da je na opisan način počinjena bitna povreda iz čl. 367. st. 1. toč. 5. ZKP/97 jer u ovom kaznenom postupku postoji i valjani optužni akt i ovlašteni tužitelj, niti je povrijeđeno optuženikovo pravo na obranu. Kao što je naprijed već rečeno, sam je optuženik izjavio da razumije jezik na kojem

se vodi glavna rasprava i stoga je bio u mogućnosti shvatiti na što se odnose izmjene optužnice.

Nije u pravu optuženik kada tvrdi da je sud i u ponovljenom postupku počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 3. ZKP/97 u vezi čl. 351. st. 1. ZKP/97.

Naime, sud prvog stupnja nije pobijanu presudu utemeljio na presudi Županijskog suda u Osijeku od 21. travnja 2008., broj Krz-42/07, koja je potvrđena presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 03. prosinca 2008. To što je sud prvog stupnja u dokaznom postupku tu presudu doista pročitao, ne znači da je na temelju nje utvrđivao činjenice koje su u ovom kaznenom postupku pravno relevantne, a ne na temelju neposredno izvedenih dokaza. Iz obrazloženja pobijane presude nedvojbeno slijedi da je na temelju citirane presude sud prvog stupnja utvrdio samo to da su za protupravne radnje koje su opisane u izreci te presude, a koje su u pogledu objektivnih obilježja gotovo identične opisu radnji iz predmetne presude Krz-42/07, i koje u ovom postupku zapravo i nisu sporne, počinili Novak Simić, Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić, zbog čega su i pravomoćno osuđeni kao neposredni počinitelji kaznenog djela ratnog zločina iz čl. 120. st. 1. OKZRH. Dakle, nije točno da je sud prvog stupnja uvidom u pravomoćnu presudu iz posve drugog kaznenog postupka utvrđivao je li optuženik počinio predmetno kazneno djelo jer su na te okolnosti u ovom kaznenom postupku izvedeni brojni drugi dokazi na temelju kojih je sud izveo zaključke o osnovanosti navoda optužnice.

Nije u pravu optuženik kada tvrdi da je sud prvog stupnja počinio bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP/97 jer izreka presude, protivno tvrdnjama optuženika, nije proturječna sama sebi, o svim je odlučnim činjenicama sud u obrazloženju iznio razloge koji nisu proturječni sami sebi, niti postoji znatna proturječnost između onoga što se u razlozima navodi o sadržaju isprava i samih tih isprava.

Naime, sud prvog stupnja je u izreku presude unio tvrdnju iz izmijenjene optužnice Županijskog državnog odvjetnika od 31. ožujka 2009. da je optuženik predmetno kazneno djelo počinio u činu kapetana JNA, kao zapovjednik postrojbe vojne policije u 35. Slavonskoj brigadi tzv. Vojske Republike srpske Krajine. Opisana izmjena se odnosi na prvotnu tvrdnju tužitelja iz optužnice od 04. studenog 2008. da je optuženik postupao u činu kapetana, formalno kao pomoćnik zapovjednika 35. Slavonske brigade za sigurnost, a u stvari kao zapovjednik postrojbe vojne policije. Takva izmijenjena izreka presude suda prvog stupnja nije proturječna niti nerazumljiva, bez obzira na tvrdnje žalitelja o motivima državnog odvjetnika da je svjesno ispustio oznake formacijske dužnosti koju je obnašao optuženik (pomoćnik zapovjednika za bezbjednost/sigurnost) kako optužnica sama po sebi ne bi bila proturječna, jer tada bi bilo evidentno da optuženik ne bi istovremeno mogao biti i zapovjednik vojne policije i načelnik bezbjednosti.

Iz izreke pobijane presude se jasno vidi da je optuženik kao kapetan JNA u inkriminiranom razdoblju postupao kao stvarni zapovjednik vojne policije, a to što se u izreci ne navodi njegova formacijska dužnost pomoćnika zapovjednika za sigurnost na koju je bio raspoređen, niti podatke o postrojbi vojne policije u smislu formacijskog ustroja ne čini izreku presude nerazumljivom.

Nadalje, sud prvog stupnja je u obrazloženju pobijane presude iznio opširnu argumentaciju zbog čega smatra da je optuženik bio faktični zapovjednik jedinice vojne policije, iako je bio raspoređen na vojnoj dužnosti načelnika službe bezbjednosti. Ti razlozi suda prvog stupnja nisu nejasni i proturječni, ali je drugo pitanje jesu li činjenična utvrđenja o kojima se razlozi iznose ispravna, o čemu će više riječi biti u daljnjem dijelu obrazloženja.

Nadalje, nije proturječno to što se u izreci presude navodi da je optuženik bio stvarni zapovjednik postrojbe vojne policije, a da je njemu bio podređen Novak Simić kao formalni zapovjednik voda vojne policije, jer nije ni na koji način nelogično i proturječno da je optuženik, po činu kapetan, bio u toj vojnoj formaciji faktički nadređen Novak Simiću koji je bio po činu vodnik prve klase, dakle, niži po činu.

Nije u pravu optuženik kada tvrdi da su razlozi obrazloženja prvostupanjske presude nejasni iz razloga jer najprije sud u obrazloženju navodi da prihvaća dio obrane optuženika, koja je potvrđena materijalnim dokazima i iskazima svjedoka Milovana Petrovića, Gorana Đukića, Žarka Štekovića, Saše Grgura, Save Klajića, Predraga Bojanića, Momira Jelića, Đorđa Jelića i Ivana Horvata, da je on bio na dužnosti načelnika za bezbjednost, a Novak Simić da je bio zapovjednik voda vojne policije navodeći da to i nije bilo niti sporno, da bi potom sud u nastavku obrazloženja naveo da ne prihvaća obranu optuženika u kojoj tvrdi da optuženik nije bio zapovjednik vojne policije i da to proizlazi iz iskaza gotovo istih i još nekih iskaza svjedoka (Saše Grgura, Save Klajića, Ivana Bodze, Mirka Kelave, Vladimira Stojkova, Momira Jelića, Predraga Bojanića, Đorđa Jelića, Željka Čokaša, Gorana Medanića i Ivana Horvata).

Ti zaključci suda prvog stupnja nisu ni u kakvoj kontradikciji jer sud prvog stupnja navodi da prihvaća optuženikovu tvrdnju koju potvrđuju i navedeni svjedoci da je bio raspoređen na dužnost načelnika bezbjednosti u 35. Slavonskoj brigadi, ali je iz izvedenih dokaza i iskaza navedenih svjedoka, koji znaju i za tu činjenicu, utvrdio da je u istoj brigadi on faktički zapovijedao vojnom policijom. Za ta svoja utvrđenja sud prvog stupnja je iznio razloge koji nisu proturječni i nelogični i iz kojih slijedi da je optuženik pored formalnog statusa načelnika bezbjednosti bio stvarni zapovjednik vojne policije.

Zapravo, brojni prigovori optuženika koje on podvodi pod postupovne, o tome da nije bio formalni zapovjednik vojne policije (a nije bilo druge formacije vojne policije u istoj 35. Slavonskoj brigadi tzv. vojske RSK) jer je tu dužnost obnašala druga osoba, da nije kao formalni zapovjednik imao ovlasti nikoga formalno niti kažnjavati i pozivati na odgovornost, da sud proturječno obrazlaže da je poduzeo niz radnji nakon smrti Antuna Kundića, da bi potom utvrdio da optuženik nije prijavio počinitelje u vezi tog kaznenog djela, da nije odgovoran zbog toga što civilna pravosudna tijela nisu procesuirala počinitelje, da sud prvog stupnja krivo interpretira njegovu obranu jer da on nije rekao da je znao da vojni policajci protupravno postupaju prema Antunu Kundiću u to vrijeme, kako to sud pogrešno tumači, već je za to saznao naknadno i to je prijavio, kao i da nije rekao u svojoj obrani da je znao da je maltretiran Ivan Bodza, već je u istrazi rekao samo da zna ime čovjeka koji je maltretiran, su zapravo sve prigovori ispravnosti utvrđenog činjeničnog stanja o čemu će više riječi biti u okviru žalbene osnove pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Nije u pravu optuženik kada tvrdi da presuda ne sadrži razloge u odnosu na ostale točke (alineje) izreke osim za toč. 2. (ošt. Antuna Kundića) i djelomično za toč. 3. (ošt. Ivan Bodza) navodeći da je sud bio dužan navesti razloge i dokaze iz kojih slijedi da je znao za sva ta protupravna postupanja vojnih policajca prema tim oštećenima jer ga se i tereti da nije ništa poduzeo da se počinitelji kazne i onemoguće u daljnjem protupravnom postupanju.

Naime, objektivne okolnosti oko postupanja vojnih policajaca Novka Simića, Miodraga Kikanovića i Radovana Krstinića prema svim oštećenima, Ivanu Horvatu (alineja 1.), Antunu Kundiću (alineja 2.) Ivanu Bodzi (alineja 3.), Karolu Kremenerskom (alineja 4.) Josipu Ledenčanu (alineja 5.) i Emeriku Huđiku (alineja 6.), a koje u biti nisu bile niti osporavane, sud prvog stupnja u obrazloženju navodi (str. 10, 7. odlomak) da je utvrdio na temelju iskaza svjedoka Rozalije Kundić, Ivana Bodze, Josipa Ledenčana, Emerika Huđika, Jozefa Kremenerskog, Željka Čokaša, Gorana Medanića, Đorđa Jelića, Ivana Horvata, Stojana Alapovića, Vladimira Stojkova, Momira Jelića, medicinskih vještaka Milanke Mrčele i Mladena Marcikića, a da je na temelju uvida u već citiranu pravomoćnu presudu Županijskog suda u Osijeku br. Krz-42/07 utvrdio da su zbog takovog protupravnog postupanja navedeni vojni policajci osuđeni zbog kaznenog djela ratnog zločina iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Prema tome, sud prvog stupnja je iznio dostatne razloge u odnosu na sve radnje koje su opisane u svim točkama izreke pobijane presude, a potom je u daljnjem dijelu obrazloženja iznio opširne razloge koji se odnose na optuženikovo znanje da njemu podređeni vojni policajci takve radnje čine, ali da nije ništa poduzeo da se počinitelji kazne i na taj način spriječe u daljnjem činjenju takvih djela. Dakle, sud prvog stupnja je i o ovim odlučnim činjenicama iznio jasne i neproturječne razloge, a to što ih žalitelj ne prihvaća i tvrdi da nije znao za ove događaje je prigovor utvrđenom činjeničnom stanju.

Nadalje, optuženik ističe da sud čini bitnu povredu odredaba kaznenog postupka jer ne navodi razloge zašto ne prihvaća dio iskaza svjedokinje Gordane Skeledžija Šijakov te da se sud posve pogrešno poziva na njen iskaz argumentirajući zaključak da je na obdukciji mrtvog tijela bio sudac Teofilović, iako je svjedokinja navela da je ona bila nazočna obdukciji i da joj nije poznato zašto, ali samo pretpostavlja da je sudac Teofilović bio spriječen.

Slijedom navedenog, a imajući u vidu i to da niti svjedok sudac Teofilović ne potvrđuje da je bio na obdukciji, optuženik smatra da je sud počinio bitnu povredu iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP/97 jer o odlučnim činjenicama postoji znatna proturječnost između onoga što se navodi u razlozima o sadržaju isprava odnosno zapisnika i samih tih zapisnika.

Međutim, optuženiku se ukazuje da se navedena postupovna povreda o znatnoj proturječnosti između razloga i sadržaja zapisnika mora odnositi na odlučne, a ne neke druge činjenice. Ovim prigovorom optuženik u biti nastoji dovesti u sumnju vjerodostojnost zapisnika o obdukciji tvrdeći da se u njemu nije vjerno navedeno tko je bio nazočan što dovodi u dvojbu i istinitost ostalih konstatacija, među ostalim i što je uzrok smrti Antuna Kundića. Evidentno je i tu u pitanju prigovor činjeničnog, a ne postupovnog karaktera.

Sve što je rečeno u odnosu na žalbenu tvrdnju da razlozi koje iznosi sud o iskazu svjedokinje Gordane Skeledžija-Šijakov i o sadržaju zapisnika o obdukciji, odnosi se i na tvrdnje žalitelja u pogledu iskaza dr. Zdravka Tomaševića. Naime, optuženik tvrdi da je

zaključak suda o tome da je zapisnik o sekciji br. 24/95 od 05. svibnja 1995. potpisao dr. Zdravko Tomašević, iako ova osoba nije na raspravi ispitana niti je njen iskaz iz istrage pročitao, je u suprotnosti sa sadržajem navedenog zapisnika iz kojeg proizlazi da zapisnik nije potpisan od strane navedenog obducenta, već postoji samo pečat i faksimil koji je mogao staviti bilo tko, čime je prema optuženiku počinjena identična povreda iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP/97 kao i kod obrazlaganja razloga o iskazu svjedokinje Šijakov. Međutim, ni ovdje se ne radi o razlozima koji se odnose na odlučne činjenice, dakle samo one o kojima ovisi neposredna primjena materijalnog ili procesnog zakona. I ovim prigovorom, kao i daljnjim prigovorom da je u zapisniku o obdukciji navedeno vrijeme smrti 04. svibanj 1995. a u izreci presude sud utvrđuje da je Antun Kundić preminuo 03. svibnja 1995., se u biti radi o prigovorima iz činjenične sfere jer se njima u konačnici nastoji osporiti vjerodostojnost zapisnika o obdukciji i konstatacija da je uzrok smrti traumatski šok. Stoga će o svim tim prigovorima biti više riječi u daljnjem dijelu obrazloženja.

Na identičan način optuženik obrazlaže daljnju povredu iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP/97 navodeći da su razlozi suda o tome da je optuženik bio stvarni zapovjednik voda vojne policije u proturječju s stvarnim sadržajem službene zabilješke od 28. svibnja 1995. Stanice milicije iz Dalja u kojoj se u četvrtom odlomku on definira kao „starešina“ u jedinici, a ne zapovjednik vojne policije.

Suprotno tvrdnjama žalitelja sud prvog stupnja je ispravno konstatirao da iz te bilješke proizlazi da su pripadnici Stanice milicije u Dalju poduzeli određene radnje prema Đorđu Čaloševiću, pripadniku vojne policije u sastavu Komande 35. brigade tzv. Vojske srpske Krajine smještene u Dalju, te se u daljnjem tekstu službene zabilješke opt. Čedo Jović definira kao starješina u jedinici. Dakle, sadržaj isprave je vjerno reproduciran u obrazloženju, a to je li sud iz ovog dokaza izveo ispravan činjenični zaključak je pitanje pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja, a ne postupovna povreda iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP/97.

Nadalje, optuženik u okviru žalbene osnove bitne povrede odredaba kaznenog postupka tvrdi da je sud prvog stupnja počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 3. ZKP/97 u vezi čl. 327. ZKP/97 jer je svjedok Tomislav Hajduković na raspravi od 17. svibnja 2012. potpuno drugačije iskazivao nego u prethodnom iskazu o okolnostima smrti Kundića i stradavanja Karola Kremenerskog i njegovog brata, a prijedlog obrane da se stoga pročita prethodni iskaz ovog svjedoka kako bi se svjedoku predočile razlike u iskazivanju i utvrdilo zašto različito iskazuje je sud odbio.

Optuženik nadalje tvrdi da je ispitivanje ovog svjedoka predložila obrana, međutim sud prvog stupnja nije joj omogućio da prva postavlja pitanja već je to činio predsjednik vijeća, čime je ostvarena povreda iz čl. 367. st. 3. u vezi čl. 326. st. 1. ZKP/97 što je moglo utjecati na presudu, a ujedno je time i povrijeđeno optuženikovo pravo na obranu.

U pravu je žalitelj kada tvrdi da u situaciji kada svjedok odstupa od prethodnog iskaza treba postupiti sukladno odredbi čl. 327. ZKP/97 i predočiti mu prethodni iskaz i upitati ga zašto sada iskazuje drukčije, a prema potrebi i pročitati prijašnji iskaz ili njegov dio, te je u pravu i kada tvrdi da sukladno odredbi čl. 326. st. 1. ZKP/97 svjedoku postavlja pitanja najprije ona stranka koja je predložila izvođenje tog dokaza, nakon toga protustranka, a tek na kraju predsjednik vijeća i članovi vijeća. Dakako da postupanje protivno tih odredbi može

predstavljati bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 3. ZKP/97, ali i uz dodatni uvjet da je to utjecalo ili moglo utjecati na presudu. U konkretnom slučaju sud prvog stupnja je u obrazloženju presude izrijekom naveo (str. 31, 2. odlomak) da je iskaze svjedoka Gorana Saića i Tomislava Hajdukovića ocijenio nevažnim jer nemaju saznanja o relevantnim okolnostima. Prema tome, pobijana se presuda uopće ne temelji na iskazu svjedoka Hajdukovića tako da eventualne postupovne povrede suda oko ispitivanja ovog svjedoka nisu utjecale niti su mogle utjecati na presudu. Iz istih razloga ne radi se o povredi optuženikovog prava na obranu jer ovi svjedoci uopće ne dovode optuženika u vezu niti s jednim predmetnim događajem navodeći da ga uopće ne poznaju. Pravi motiv optuženika se nalazi iza ovih prigovora je taj da se utvrdi da je svjedok Goran Savić zapravo bio zaštićen svjedok pod pseudonimom „Poštar“ u kaznenom predmetu protiv os. Simića, os. Krstinića i os. Kikanovića, koji ih je izravno teretio kao očevidac. Optuženik želi ispitivanjem ovog svjedoka dovesti u pitanje vjerodostojnost iskaza zaštićenog svjedoka na kojem se dijelom temelji pravomoćna presuda Krz-42/07-228, što prelazi okvire ovog kaznenog postupka. Uostalom, ove prigovore optuženik ponavlja i u obrazloženju žalbe kao prigovore pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja te će se o njima govoriti u okviru te žalbene osnove.

Prema tome, sud prvog stupnja nije počinio postupovne povrede odredaba kaznenog postupka koje ističe optuženik, a niti bilo koju drugu iz čl. 379. st. 1. toč. 1. ZKP/97 na koje drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti.

Neosnovano se optuženik žali zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja jer je sud prvog stupnja sve odlučne činjenice pravilno i potpuno utvrdio.

Najveći dio obrazloženja optuženikove žalbe odnosi se na prigovore činjeničnog karaktera (str. 14 -51), a iznijeti su u poglavljima: "o razlozima presude, o činjenicama i o dokazima", "o svjedočkim iskazima", "o ispravama" i "o ispravama i materijalnim dokazima".

Ipak, iz takvog vrlo opširnog obrazloženja žalbe, proizlazi da se optuženikovi prigovori fokusiraju na ista ona sporna pitanja koje je u obrazlaganju presude postavio sud prvog stupnja: jesu li i mobilizirani pripadnici radnog voda nesrpske nacionalnosti imali status civilnog stanovništva, kakva je zapovjedna uloga optuženog Čede Jovića prema pripadnicima vojne policije, tj. je li opt. Čedo Jović kao starješina organa bezbjednosti formalno bio zapovjednik postrojbe vojne policije u 35. Slavonskoj brigadi tzv. „Vojske Republike Srpske Krajine“, je li bio zapovjednik vojne policije de facto, pa su mu stoga bili stvarno podređeni zapovjednik voda vojne policije Novak Simić i vojni policajci Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić te drugi nepoznati vojni policajci bili podređeni i je li kao zapovjednik vojne policije (bilo formalni, bilo faktični) poduzeo radnje da se počinitelji koji su nečovječno postupali prema civilnom stanovništvu kazne i na taj način onemogućue u takvom budućem ponašanju.

Sam optuženik priznaje u žalbi da je sud prvog stupnja pravilno postavio sporna pitanja, ali tvrdi da je na njih izveo potpuno krive odgovore i zaključke.

U odnosu na prvo sporno pitanje, jesu li mobilizirani pripadnici radnog voda nesrpske nacionalnosti imali status civilnog stanovništva, suprotno tvrdnjama optuženika, sud prvog stupnja se posve ispravno pozivao na sadržaj odredbi Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata i to članka 3. kao i Dopunskog protokola Ženevskim

konvencijama o zaštiti žrtava nemedunarodnih oružanih sukoba (Protokol II) i to na odredbe članaka 4., 5. i 13. koje se odnose na zaštitu prava civilnog stanovništva koje ne sudjeluje u neprijateljstvima. U konkretnom slučaju je nesporno da su u radnom vodu bili pripadnici nesrpske nacionalnosti i da su obavljali uobičajene, a ne „vojne“ poslove, o čemu su iskazivali svjedoci Rozalija Kundić, Ivan Bodza, Josip Ledencan, Jožef Kremenerski, Ivan Horvat i Savo Klaić. Dakle, bez obzira što su te osobe bile pozivane putem mobilizacijskih poziva od strane vojnih službi, oni time nisu stekli status vojne osobe jer se radi o civilima koji su angažirani na radnim zadacima (radovi u vinogradima, nošenje drva i sl.) koji nisu u izravnoj vezi s ratnim djelovanjima tj. doista nisu sudjelovali u neprijateljstvima. Stoga su posve promašene tvrdnje optuženika, koji nastoji osporiti zaključak suda prvog stupnja da pripadnici radnog voda nisu sudjelovali u neprijateljstvima, navodeći da po logici suda prvog stupnja niti pripadnici vojnih postrojbi (sanitet, intendantske jedinice, inženjerija i sl.) te vojnici kada ne sudjeluju u neprijateljstvima, ne bi bile vojne osobe već bi se smatrale civilima. Međutim, ovaj drugostupanjski sud u cijelosti prihvaća kao ispravne zaključke suda prvog stupnja da osobe koje su prisilno mobilizirane u radne vodove, i to osobe koje su odreda nesrpske nacionalnosti, a isključivo radi obavljanja raznih fizičkih poslova koji nemaju izravne veze sa ratnim djelovanjima i sudjelovanja u neprijateljstvima, nisu vojne osobe. Tim se razlozima doista nema što za dodati jer je očito da te osobe koje se angažiraju isključivo iz redova nesrpske nacionalnosti, koje su dovedene protiv svoje volje da obavljaju razne fizičke poslove, pri čemu su čuvani i nadzirani od strane pripadnika vojnih postrojbi vojske tzv. RSK, a nemaju uniforme niti naoružanje, nisu vojne osobe.

Prema tome, nisu osnovani prigovori optuženika da je sud prvog stupnja pogrešno utvrdio status oštećenika i da on nije mogao počinuti predmetno kazneno djelo jer su oštećenici vojne osobe, a ne civili, tako da se ne radi o povredi Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata i Protokola II.

U pogledu utvrđenja suda prvog stupnja koja se odnose na pitanje je li optuženik formalno bio zapovjednik voda vojne policije u 35. Slavonskoj brigadi vojske tzv. RSK u Dalju i iz kojih slijedi da on to nije bio žalba optuženika se odnosi zapravo samo na proturječnost u zaključivanju, jer optuženik tvrdi da sud na temelju gotovo istih iskaza svjedoka najprije utvrđuje da je optuženik bio u formalnom smislu načelnik bezbjednosti, a ne zapovjednik vojne policije, a potom na temelju gotovo istih iskaza svjedoka i još nekih drugih zaključuje da je bio zapovjednik postrojbe vojne policije. Dakle, ispravnost ovog činjeničnog utvrđenja suda se u biti ne osporava, a u okviru žalbene osnove bitne povrede odredaba kaznenog postupka je optuženiku ukazano zašto navedeni zaključci suda nisu proturječni.

Zaključak suda prvog stupnja o tome da je optuženik bio stvarni zapovjednik voda vojne policije koji se temelji, između ostalog, i na iskazima niza svjedoka, optuženik pobija navodeći da se radi o svjedocima koji nisu stručni i ne znaju razlikovati ovlasti načelnika bezbjednosti i zapovjednika vojne policije, koji su o statusu optuženika samo čuli iz kuloarskih priča, te se stoga na njihovim iskazima ne mogu izvoditi zaključci o tako važnoj okolnosti.

Iako optuženik na opširan način detaljno analizira iskaze svjedoka Saše Gregura, Save Kljajića, Vladimira Stojkova, Momira Jelića, Predraga Bojanića, Đorđa Jelića, Ivana Bodze, Mirka Kelave, Željka Čokaša, Gorana Medanića i Ivana Horvata, ukazujući da oni nisu stručni i kao laici ne znaju koje su razlike između ovlasti načelnika za bjezbjednost i

zapovjednika vojne policije, odnosno da uopće nemaju neposrednih saznanja o tome što je optuženik bio u navedenoj vojnoj formaciji, da nikada nisu vidjeli ili čuli da optuženik izdaje konkretne zapovjedi pripadnicima vojne policije te da proturječno iskazuju, sud prvog stupnja je s pravom njihovim iskazima poklonio vjeru.

Naime, ono što je zajedničko u svim navedenim iskazima svjedoka, bez obzira radi li se o bivšim pripadnicima voda vojne policije, vojnicima ili civilnim osobama, svi oni na svoj način opisuju na temelju kojih su okolnosti zaključili da je optuženik bio u stvari nadređen ostalim vojnim policajcima tj. da je bio "glavni u vojnoj policiji". Suprotno tvrdnjama optuženika, ne radi se o proizvoljnim i nestručnim procjenama svjedoka, već se radi o iskazivanju osoba koje su gotovo svakodnevno bile u neposrednoj blizini optuženika (vojni policajci Gregur, Kljajić, Stojkov, Momir Jelić, Bojanić, Đorđe Jelić), ili su od strane optuženika bili ispitivani (Bodza, Kelava, Čokaš), odnosno bili su u radnom vodu i imali su prilike saznati za te okolnosti (Medanić i Horvat). Dakle, kada na iste okolnosti da je optuženik bio stvarni zapovjednik voda vojne policije iskazuju ne samo osobe koje bi imale motiva teretiti svojim iskazima optuženika, već i bivši vojni policajci koji takvog motiva sigurno nemaju, tada prigovori da svjedoci nisu osobno čuli i vidjeli da optuženik izdaje neke konkretne zapovjedi vojnim policajcima i da nisu kompetentni da se o ovim pitanjima očituju, nemaju onaj značaj koji im pridaje optuženik. Ne mora svjedok imati specijalističku vojnu naobrazbu da bi mogao zaključiti tko je u određenoj vojnoj formaciji nadređen, a tko je podređen, jer se pitanje subordinacije može jednostavno primijetiti kroz svakodnevne odnose nadređenog i podređenog. Osim toga, neosnovano optuženik nastoji umanjiti značaj svog postupanja kada ukazuje komandiru voda vojne policije Novaku Simiću tko može a tko ne može biti na porti i kako se treba u određenoj situaciji organizirati prijevoz, o čemu se očitovao svjedok Klaić, kao i činjenice da je ispitivao svjedoka Bojanića pri prijemu u vojnu policiju, Ivana Bodzu nakon što je maltretiran od strane drugih vojnih policajaca, Željka Čokaša kao vojnog bjegunca. Naime, suprotno prigovorima optuženika nisu to nikakve marginalne radnje, niti su to radnje rukovođenja iz nadležnosti organa bezbjednosti, već su upravo to tipične aktivnosti koje poduzima zapovjednik vojne policija kada uoči određene probleme iz nadležnosti vojne policije i na njih skrene pozornost komandiru voda vojne policije, kada obavlja ispitivanja u vezi prijema u vojnu policiju te u vezi činjenja kaznenih djela ili dezertiranja. Radi se o operativnom postupanju zapovjednika vojne policije, a ne o procesu rukovođenja, u smislu kako je taj pojam definirao svjedok Slavko Kit objašnjavajući razlike pojmova rukovođenja i komandiranja.

Nadalje, kada svjedok Mirko Kelava opisuje događaj kojemu je bio nazočan, kada su vojni policajci rekli da čekaju Čedu i da je ta osoba došla nakon jedan sat, obučen u maskirnu uniformu i održao im neko predavanje, a misli da se radi o aktivnom oficiru JNA i osobi koja je nadređena Novaku Simiću, tada i ti navodi potvrđuju da je upravo optuženik bio zapovjednik vojne policije, bez obzira što svjedok Kelava očito zbog protoka vremena ne prepoznaje optuženika u sudnici i što na raspravi od 17. svibnja 2012. ne zna reći od koga je točno čuo da je optuženik zapovjednik voda vojne policije.

Sud prvog stupnja navodi da je prihvatio iskaze navedenih svjedoka jer isto utvrđenje o statusu optuženika kao zapovjednika voda vojne policije proizlazi i iz sadržaja službene zabilješke sačinjene 28. svibnja 1995. koja je sačinjena od strane tadašnjeg službenika Stanice milicije Dalj, Dragana Močića i Miodraga Miljevića na okolnosti intervencije koju je prijavila

mještanka Dalja, Marija Erdec. Iz te bilješke proizlazi da su pripadnici Stanice milicije Dalj postupali prema Đorđu Čaloševiću pripadniku vojne policije u sastavu Komande 35. brigade tzv. „Vojske Krajine“ smještene u Dalju. Sud na temelju ove bilješke utvrđuje da je vojnom policijom navedene vojne postrojbe zapovijedao opt. Čedo Jović i to iz razloga jer se u četvrtom odlomku optuženik definira Čedu Jovića kao „starešinu“ u jedinici.

Optuženik nastoji relativizirati ovaj navod iz bilješke da je on bio "starješina" tvrdnjom da iz bilješke ne proizlazi da je on bio "starješina" u vojnoj policiji niti u bilo kojoj vojnoj formaciji, već ga se definira kao "starešinu" u komandi brigade kojih ima desetak tako da je pogrešno ovaj navod iz bilješke dovoditi u vezu s zapovjedništvom u vojnoj policiji. Osim toga, optuženik navodi da se radi o proizvoljno napisanom mišljenju službenika Stanice milicije u Dalju, tako da takvo nestručno mišljenje civilne policije ne može biti vjerodostojan dokaz o svojstvu optuženika.

Međutim, sud prvog stupnja je navedeni sadržaj bilješke od 28. svibnja 1995. povezao s nespornom činjenicom da je optuženik u ovom događaju silovanja Marije Erdec postupao upravo kao zapovjednik vojne policije. Naime, osumnjičenik u tom slučaju je bio Đorđe Čalošević, pripadnik vojne policije u sastavu Komande 35. brigade tzv. VSK smještene u Dalju. Iako optuženik tvrdi da kao načelnik bezbjednosti u navedenoj brigadi nije imao ovlasti koje je imala vojna policija, priznaje da je u pomenutom slučaju obavio razgovor s osumnjičenom osobom koju je već prije obrađivao u vezi kaznenog djela krađe, taj je slučaj kompletan obradio, podnio kaznenu prijavu i to prosljedio načelniku bezbjednosti u korpusu. Prema tome, potpuno je pravilan zaključak suda prvog stupnja da optuženik u navedenom slučaju silovanja postupa kao zapovjednik vojne policije jer poduzima izvidne radnje koje su iz djelokruga vojne policije. Kada se u tom kontekstu ocjenjuje sadržaj bilješke od 28. svibnja 1995. koji sačinjava civilna policija o počinjenom kaznenom djelu silovanja od strane pripadnika vojne policije i u kojoj se navodi „starešinu“ Čedu Jovića, tada je pravilan zaključak suda prvog stupnja da se pojam "starješina" navodi u kontekstu osobe koja je bila zapovjednik vojne policije čiji je pripadnik počinio kazneno djelo, a ne bilo koje jedinice u pomenutoj brigadi.

Nadalje, žalba neosnovano osporava i daljnji argument suda da je optuženik bio stvarni zapovjednik voda vojne policije i da taj zaključak proizlazi iz činjenice da su mu podređeni vojni policajci prijavljivali slučajeve maltretiranja pripadnika radnog voda, smrt Antuna Kundića i slučaj silovanja. Sud zaključuje da optuženik kao stvarni zapovjednik voda vojne policije mora biti dobro informiran o tome što čine njemu podređeni kako bi imao puni nadzor i kontrolu, tako da je optuženik u tom smislu uspostavio sustav izvještavanja njemu podređenih vojnih policajaca.

Međutim, optuženik neuvjerljivo ponavlja tvrdnju da je slučaj smrti Antuna Kundića njemu prijavljen isključivo jer se u to vrijeme jedini zatekao u komandi brigade, zanemarujući da je sud ukazao da je sam optuženik priznao da je imao saznanja da su vojni policajci u više navrata i prije toga činili protupravna djela prema pripadnicima radnog voda. Dakle optuženik je i prije bio dobro informiran, pa se ne radi samo o jednom informiranju zbog toga što se kao jedini oficir slučajno zatekao u postrojbi. Osim toga, niti ovom sudu drugog stupnja doista nije uvjerljivo da bi vojni policajci, koji su nesporno formacijski samostalni u vojnom ustroju u brigadi i imaju samostalnu hijerarhijsku liniju zapovijedanja, o čemu se očitovao i svjedok

Slavko Kit, o svom nezakonitom postupanju izvještavali načelnika bezbjednosti koji s njima nije ni u kakvoj vezi u smislu formalne nadređenosti. Međutim, kada oni u više navrata upravo optuženika informiraju o protupravnim postupcima vojnih policajca, tada je pravilan zaključak suda da to čine kao njemu stvarno podređeni.

Nadalje, sud prvog stupnja na pravilan način povezuje ove indikativne okolnosti da je optuženik bio obavještavan o nezakonitim postupcima vojnih policajaca s činjenicom da je obavljao konkretne izvidne radnje i podni kaznenu prijavu u slučaju pomenutog silovanja koje su u isključivoj nadležnosti vojne policije, pri čemu se sud osnovano poziva na iskaz svjedoka Slavka Kita i Pravila službe organa bezbjednosti u oružanim snagama SFRJ i Pravila službe vojne policije u oružanim snagama SFRJ. Na temelju ovih dokaza sud ispravno utvrđuje da se doduše, u pojedinim segmentima ovlasti organa bezbjednosti i vojne policije čine sličnim, ali da organ bezbjednosti nije imao ovlasti poduzimanja predistražnih radnji iz djelokruga vojne policije već je imao ovlasti podnošenja kaznenih prijava zbog počinjenja kaznenih djela iz nadležnosti organa bezbjednosti. Međutim, optuženik kao stvarni zapovjednik vojne policije kompletno obrađuje slučaj silovanja počinjenog od strane pripadnika vojne policije i podnosi kaznenu prijavu za djelo koje nije iz nadležnosti organa sigurnosti, dakle one radnje koje kao načelnik sigurnosti ne bi bio ovlašten poduzeti.

Nije u pravu optuženik kada tvrdi da sud prvog stupnja zapravo ne uspoređuje Pravila službe organa bezbjednosti u oružanim snagama SFRJ i Pravila službe vojne policije u oružanim snagama SFRJ jer da uopće ne citira niti jednu odredbu potonjeg propisa. Naime, sud prvog stupnja je prihvaćajući iskaz svjedoka Slavka Kita na pravilan način razgraničio ovlasti organa bezbjednosti i vojne policije. Nadalje, iako optuženik tvrdi da sud prvog stupnja nije u cijelosti interpretirao iskaz svjedoka Kita i da su izostavljeni dijelovi koji potvrđuju njegovu obranu (tko je ovlašten kažnjavati pripadnika vojne postrojbe, da je postupak prijave kaznenog djela civilnim vlastima od strane organe bezbjednosti bio korektan postupak i sl.) , te da je sud potpuno pogrešno protumačio navedena Pravila službe, u biti, u pogledu različitih ovlasti i različite nadležnosti između organa sigurnosti i vojne policije, nema u ovom postupku većih dvojbi. Naime, posve je jasno da u redovnom toku stvari organ sigurnosti formalno doista nije ovlašten obavljati poslove iz djelokruga vojne policije, npr. raditi na otkrivanju kaznenih djela iz nadležnosti vojne policije, podnositi kaznene prijave protiv takvih počinitelja, vršiti uhićenja i sl. Međutim, ono što utvrđuje sud prvog stupnja, a optuženik osporava, je da je u inkriminirano vrijeme optuženik, iako je i dalje formalno obnašao dužnost načelnika brigade, kao kapetan JNA faktički preuzeo i ulogu zapovjednika vodom vojne policije. U tom smislu, promašeno je insistiranje optuženika na formalnom razgraničavanju ovlasti između organa bezbjednosti i vojne policije, jer kada je optuženik preuzeo i stvarnu ulogu zapovjednika vojne policije, tada je stvarno i stekao ovlasti iz nadležnosti zapovjednika vojne policije koje do tada nije imao.

Kraj takvog stanja stvari, tvrdnje optuženika da prema iskazu svjedoka Kita i pomenutim pravilima službe nije moguće da on istovremeno bude načelnik za bezbjednost i stvarni zapovjednik voda vojne policije su pogrešne. Radi se o striktno formalnom tumačenju jer je u konkretnom slučaju optuženik, zbog ratom uvjetovanih okolnosti, u stvarnosti očito autoritetom svoje vojne karijere i visinom svog čina preuzeo i ovlasti koje mu formalno po propisima doista ne bi pripadale. O tome da su organi bezbjednosti bili „svijet za sebe“ je u svom iskazu naveo svjedok Slavko Kit (list 743) opisujući čestu pojavu iz vojne prakse da je

organ bezbjednosti, iako nije to formalno bio ovlašten, često usmeno naređivao zapovjednicima vojne policije kako moraju postupati i da je to za ove „bio zakon“. Prema tome, u konkretnom slučaju se ostvario upravo takav slučaj faktičnog preuzimanja zapovjedne uloge nad vojnom policijom od strane organa bezbjednosti koji formalno tu ulogu ne bi mogao imati. Iz navedenih razloga svako daljnje tumačenje vojnih propisa na čemu insistira obrana i predlaganje novih svjedoka radi objašnjavanja različitosti između organa bezbjednosti i vojne policije je zapravo nepotrebno. Naime, jedno je pitanje kako su institucije vojne policije i organa bezbjednosti kroz odgovarajuće propise bile normirane, a posve je drugo pitanje što se stvarno događalo u životu u ratnim okolnostima, kada ne postoji striktna kontrola djelovanja pojedinih vojnih postrojbi od strane udaljenih i, kao u konkretnom slučaju, dislociranih sjedišta komandi.

Međutim, kada je u stvarnosti optuženik preuzeo i ulogu zapovjednika vojne policije, pravilan je zaključak suda prvog stupnja da je na taj način preuzeo i odgovornost za postupanje njemu podređenih vojnih policajaca. Faktični zapovjednik, odnosno osoba koja stvarno djeluje kao vojni zapovjednik, je u biti izjednačena po svojim ovlastima s ovlastima koje ima i formalni vojni zapovjednik. Stoga je pogrešna teza optuženika da takav zapovjednik može odgovarati jedino za kazneno djelo izvršeno činjenjem ako je naredila osobama koje joj nisu formalno podčinjene da poćine neko kazneno djelo i one to učine, ili za kaznena djela koja su izvršena nećinjenjem samo ako nije poduzeo radnje koje je bio dužan, iz okvira svojih ovlasti, kada je za njih saznao, ali da nikada takva osoba koja nije i formalni zapovjednik ne može odgovarati zato što nije ništa poduzela radi kažnjavanja osoba koje joj nisu formalno podređene jer te radnje može poduzeti isključivo osoba koja ima i formalnu vlast. Iz ovakvog tumaćenja optuženika bi proizlazilo da stvarni zapovjednik nije u mogućnosti svojim podređenim osobama uopće bilo što zabranjivati zato što ih ne može zbog neposluha sankcionirati, što je neprihvatljivo jer bi tada i cijeli koncept zapovjedne odgovornosti, koji i govori o dužnosti zapovjednika bilo formalnog bilo stvarnog da sprijeći podređene da čine kaznena djela, bio upitan. U konkretnom slučaju je sud prvog stupnja utvrdio da optuženik, već nakon prvog saznanja da su vojni policajci prema pripadnicima radnog voda koji su bili nesrpske nacionalnosti činili kaznena djela, nije ništa poduzeo (ne inicira provođenje predistražnih radnji protiv počinitelja, ne poduzima radnje za njihovo suspendiranje i za stegovno kažnjavanje, ne podnosi kaznene prijave i sl) da bi to spriječio. To znači da nije ništa poduzeo da se uopće pokrene postupak utvrđivanja odgovornosti takvih počinitelja, koji bi trebao rezultirati njihovim kažnjavanjem od strane nadležnih vojnih ili civilnih tijela. Stoga je irelevantno pitanje je li optuženik osobno formalno mogao takve počinitelje kazniti kroz odgovarajući postupak, već je bitno to da je on bio u poziciji stvarnog zapovjednika da protiv svojih podređenih koji čine kaznena djela pokrene odgovarajuće radnje kako bi ih onemogućio da to dalje čine, tj. sprijeći ih u takvom daljnjem postupanju.

U daljnjem dijelu žalbe optuženik neosnovano nastoji dovesti u pitanje zaključak suda prvog stupnja da on nije poduzeo adekvatne radnje nakon saznanja da je ošt. Antun Kundić ubijen.

Iako je u pravu optuženik kada tvrdi da mu se ne može uzimati na teret to što sud nije mogao pribaviti dokumentaciju o predmetnom događaju i to uzeti kao dokaz da nije podnosio izvješće o smrti Antuna Kundića svojim nadređenima u korpusu, kao i da se ne može uzimati kao indikativna činjenica to što je pri iznošenju obrane koristio izraz "pizdarije", jer da je

samo vjerno prenosio riječi vojnih policajaca koji su tukli ošt. Antuna Kundića, u ostalom dijelu razlozi suda prvog stupnja o tome zašto ne prihvaća obranu optuženika da je o točnom uzroku smrti izvijestio civilnu policiju i svoje nadređene su pravilni i utemeljeni su na izvedenim dokazima.

Naime, pozivanje optuženika na iskaz svjedoka Dušana Grahovca u kojem ovaj potvrđuje da ga je optuženik izvijestio o nasilnoj smrti Antuna Kundića je potpuno promašeno i s pravom je sud prvog stupnja takvu obranu optuženika i iskaz pomenutog svjedoka otklonio. Naime, iako sud prihvaća da je optuženik izvijestio Stanicu milicije u Dalju o tome da je preminuo Antun Kundić, potpuno je pravilan zaključak suda da to nije učinio na način da je prijavio počinitelje ubojstva, već je cijeli događaj nastojao prikriti tvrdnjom da je u pitanju nenasilna smrt. Naime, da se ubojstvo ovog oštećenika inicijativom optuženika od početka prikrivalo tvrdnjom da je kod ošt. Kundića u pitanju nenasilna smrt uslijed infarkta proizlazi iz iskaza iz supruge oštećenika Rozalije Kundić kojoj je policajac u kuću došao i rekao da joj je suprug umro od infarkta te iz iskaza svjedoka Milovana Petrovića komu je pukovnik Dušan Grahovac na izričit upit također rekao da je Kundić umro od srca.

Kraj takvog stanja stvari, kada civilni policajac istog dana neposredno nakon smrti Kundića ide obavještavati najbližu rodbinu pokojnog da je ovaj umro prirodnom smrću, a iz izvješća SUP-a Vukovar od 31. svibnja 1995. proizlazi da je obavijest o smrti došla od strane vojne policije 04. svibnja 1995 u 20,10 sati, proizlazi da je optuženik taj koji je prvi obaviješten od strane počinitelja što se stvarno dogodilo, ali je civilnoj policiji neistinito javio da je u pitanju smrt uslijed infarkta. Jednako tako, kako je pukovnik Grahovac svjedoku Milovanu Petroviću rekao da je optuženik umro od srca, tada je pravilan zaključak suda prvog stupnja da je optuženik i svojim nadređenima nastojao prikriti da je civilna osoba ubijena od strane vojnih policajaca. U tom pravcu sud prvog stupnja na pravilan način zaključuje da su upravo uslijed takvog postupanja optuženika počinitelji ubojstva ispitivani na policiji tek 31. svibnja 1995. i to ne u svojstvu osumnjičenika, te je na koncu uslijedio zaključak SUP-a Vukovar upućen Okružnom javnom tužiocu Beli Manastir da je u pitanju nesretan slučaj zbog čega u konačnici nitko nije bio procesuiran. Kada se na ovaj način postavi slijed događanja, promašena je tvrdnja optuženika da je on poduzeo sve što je trebao jer je obavijestio nadležne o pravom uzroku smrti, i da nije njegova krivnja što civilna policija nije obavila svoj posao niti su nadležni zapovjednici u brigadi i korpusu poduzeli odgovarajuće postupke. Iz izloženog nedvojbeno slijedi da je pravilan zaključak suda prvog stupnja da je zahvaljujući inicijativi optuženika koji je iznio neistinitu informaciju o uzroku smrti, došlo do prikrivanja kaznenog djela i njegovih počinitelja, vojnih policajaca kojima je on bio faktični zapovjednik. Dakle, kada je sud prvog stupnja ispravno utvrdio da je optuženik znao da je smrt Antuna Kundića nasilna, a neistinito je nadležnim tijelima prijavio infarkt kao uzrok smrti, tada se svi njegovi prigovori o tome da je upitna vjerodostojnost zapisnika o obdukciji u kojem je konstatiran traumatski šok kao uzrok smrti, jer da se ne zna tko je zapisnik sačinio, ne zna se kada je točno nastupila smrt oštećenika i tko je obdukciji bio nazočan, zatim da ne može odgovarati to što nadležne civilna i vojna tijela nisu ništa poduzela u okviru svojih nadležnosti, da je ostalo nerazjašnjeno pitanje ozljeđivanja Antuna Kundića pri pružanja otpora prilikom bijega iz kamiona o čemu je iskazivao Stoja Alapović i o eventualnoj odgovornosti drugih osoba za smrt Kundića, potpuno promašeni.

Prema tome, kada se ima u vidu priznanje optuženika da su mu vojni policajci priznali da su čovjeka tukli, štitirali nogama i da je čovjek nakon toga umro, odnosno da je rekao kako se odmah po dojavi spustio u prizemlje i vidio da je Antun Kundić bez svijesti i u teškom stanju te je zvao hitnu pomoć, tada je doista nelogično tvrditi da je upitna vjerodostojnost zapisnika o obdukciji i da je do smrti došlo iz drugih razloga, tj. da su mu povrede nanijele treće osobe. Osim toga, o tome da je u nalazu dr. Zdravka Tomaševića, dakle, bez obzira ne eventualne njegove formalne manjkavosti, pravilno konstatirano da je smrt Antuna Kundića nasilna, je na temelju opisa ozljeda konstatirala i vještakinja mr. sc. Milanka Mrčela, tako da je i polemiziranje o točnom uzroku smrti neosnovano.

Kao što je u prethodnom dijelu obrazloženja već bilo rečeno, sud prvog stupnja je na pravilan način ocijenio iskaze svjedoka Gorana Savića i Tomislava Hajdukovića kao nevažne jer iz njihovih iskaza ne proizlazi ništa odlučno za ishod ovog postupka. Unatoč tome, optuženik pozivajući se na iskaz svjedoka Radovana Krstinića, želi Gorana Savića prikazati kao zaštićenog svjedoka pseudonima „Poštar“ iz postupka Krz-42/07 koji je lažno teretio vojne policajce da su činili kaznena djela iako u inkriminirano vrijeme uopće nije bio u Dalju, i na taj način dovesti u pitanje utvrđenja suda prvog stupnja o događajima koji su opisani u izreci presude. Međutim, sud prvog stupnja, posve ispravno nije uopće koristio iskaz zaštićenog svjedoka u ovom kaznenom postupku, već je presudu utemeljio kako na nespornim utvrđenjima, tako i na čitavom nizu dokaza koji su izvedeni u tijeku dokaznog postupka. Prema tome, nije u pravu optuženik kada tvrdi da se odbijanjem njegovih prijedloga da se raščisti pitanje tko je bio zaštićeni svjedok žrtvuje materijalna istina kako bi se sačuvao identitet zaštićenog svjedoka jer to pitanje u ovom postupku doista nije važno.

Neosnovano optuženik tvrdi da se sud prvog stupnja u obrazloženju ne osvrće na ostale radnje koje su navedene u drugim alinejama izreke presude, već samo smrću Antuna Kundića i Ivana Bodze. Naime, kao što je već bilo istaknuto u obrazloženju ove odluke objektivni učini svih radnji počinjenja nisu se niti ukazivali spornim, ali je optuženik osporavao da je za te događaje znao. Međutim, sud prvog stupnja je obrazložio na temelju čega je utvrdio da je optuženik kao stvarni zapovjednik vojne policije i prije inkriminiranih događaja čuo da pripadnici voda vojne policije kada se napiju maltretiraju pripadnike radnog voda i nije po tom pitanju ništa poduzimao tako da su oni nastavili s činjenjem takvih djela koja su opisana u izreci pobijane presude ostvarujući time sva obilježja kaznenog djela ratnog zločina iz čl. 120. OKZRH. Kraj takvog stanja stvari nije potrebno za svaki od opisanih učina posebno obrazlagati da ih je optuženik svojim propuštanjem omogućio kada od samog početka nije poduzeo sve što je trebao da se počinitelji u takvom postupanju spriječe.

Iz naprijed iznijetih razloga, kako su sve odlučne činjenice u dovoljnoj mjeri utvrđene, nije u pravu optuženik kada tvrdi da je trebalo prihvatiti njegove dokazne prijedloge da se na okolnost vjerodostojnosti zapisnika o obdukciji ispita svjedok dr. Zdravko Tomašević, zatim da se na okolnosti statusa pripadnika radnog voda, pitanja zapovijedanja vodom vojne policije te stradanja Antuna Kundića pri pokušaju bijega ispituju svjedoci Andrija Bodza, Andrija Pašti, Josip Radić, Đuro Astaloš, Imre Moger, Antun Hodan, Josip Obrtljik, Stjepan Vulin, Josip Varga i Palek Kremenerski, a na okolnost stručnih vojnih pitanja pročita korespondencija između branitelja optuženika i generala Imre Agotića. Sud prvog stupnja je opravdano ove dokazne prijedloge ocijenio nevažnim odnosno neprikladnim jer je činjenično stanje u dovoljnoj mjeri utvrđeno do tada izvedenim dokazima. Optuženik na opširan način

polemizira s ocjenom suda prvog stupnja da je dokazni prijedlog u pogledu čitanja odgovora Imre Agotića neprikladan dokaz, ukazujući da sud nije o tome dao razloge i da je očito u pitanju autentičan i prikladan dokaz kojega je bilo potrebno izvesti u ovom postupku. Međutim, što se tiče pravilnosti tumačenja stručnih pitanja iz vojne oblasti je u prethodnom dijelu obrazloženja već dovoljno rečeno, tako da je daljnje upuštanje u tu problematiku posve nepotrebno.

Prema tome, kako je sud prvog stupnja na temelju čitavog niza provedenih dokaza sve odlučne činjenice pravilno i potpuno utvrdio, neosnovana je žalba zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Na ispravno i potpuno utvrđeno činjenično stanje sud prvog stupnja je pravilno primijenio odredbe kaznenog zakona iz čl. 120 i čl. 28. OKZRH.

Naime, nije u pravu optuženik kada tvrdi da se u konkretnom slučaju nije mogla primijeniti odredba čl. 120. u vezi čl. 28. OKZRH jer da ona predviđa kao modus počinjenja ili naredbu da se izvrši napad na civilno stanovništvo ili neku drugu propisanu radnju protiv civilnog stanovništva ili tko počini točno opisane radnje protiv civilnog stanovništva. Ističe da kako nije sporno da on nije niti izdao naredbu za postupanje protiv civilnog stanovništva niti je osobni počinitelj i ne može biti odgovoran po ovom propisu. Stoga pledira na primjenu odredbe iz čl. 167 a KZ/97 koja govori o zapovjednoj odgovornosti i koja se, u smislu čl. 3. KZ/97 ima primijeniti kao blaži propis, bez obzira na to što je taj propis donijet nakon počinjenja kaznenog djela. Iako to izrijeком ne navodi, optuženik u pogledu primjene o zapovjednoj odgovornosti iz čl. 167. a. KZ/97 očito smjera na odredbu iz st. 3. jer ističe i u završnoj riječi i u žalbi da je za djelo za koje on eventualno može biti odgovoran zapriječena kazna zatvora u trajanju od jedne do pet godina. Dakle, očito je da ne upire na primjeni odredbe iz st. 1. čl. 167. a. KZ/97 jer taj propis nije blaži već stroži, u odnosu na čl. 120. OKZRH.

Međutim, sud prvog stupnja potpuno pravilno nije primijenio odredbu čl. 167. a. st. 3. KZ/97 jer se u konkretnom slučaju ne radi o tom djelu, već kaznenom djelu ratnog zločina iz čl. 120. st. 1. OKZRH koje je optuženik počinio nečinjenjem u smislu odredbe čl. 28. OKZRH. Iako u zakonskom opisu kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH nije navedeno da se ona može izvršiti i nečinjenjem, u konkretnom slučaju je u pitanju tzv. zakonski neregulirano nepravo kazneno djelo nečinjenjem koje se može izvršiti i činjenjem ali i nečinjenjem (komisivno-omisivni delikt).

Naime, optuženik je proglašen krivim da je kao stvarni zapovjednik postrojbe vojne policije protivno odredbama međunarodnog konvencijskog prava o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata bio svjestan da je kao stvarni zapovjednik odgovoran za primjenu međunarodnih humanitarnih propisa, znajući da su njemu podređeni vojni policajci u više navrata zlostavljali civilne osobe nesrpske nacionalnosti koje su bile angažirane u tzv. radni vod, u okviru svojih ovlasti nije ništa poduzeo da se počinitelji kazne i na taj način onemoguće u daljnjem protupravnom postupanju uslijed čega su vojni policajci počinili djela koja su opisana u šest alineja izreke pobijane presude. Sud prvog stupnja pravilno u obrazloženju ukazuje da optuženik nije ispunio svoju garantnu obvezu jer nije poduzeo niti jednu radnju da se počinitelji kaznenog djela koji su nečovječno postupali prema civilnom stanovništvu kazne i

onemogućće u takvom budućem ponašanju. Ta njegova pravna obveza proizlazi iz garantne funkcije koju kao stvarni vojni zapovjednik ima prema sebi podređenim vojnim policajcima. On, kao njihov zapovjednik, koji im je u vojnoj hijerarhiji nadređen i koji se nalaze u njegovoj vlasti, je pravno bio dužan nadzirati ih i sprječavati da postupaju protivno propisima i da čine kaznena djela. To znači da je, u smislu odredbe čl. 28. st. 2. OKZRH, propuštanjem tih činidbi koje je pravno bio dužan izvršiti, sam počinio predmetno kazneno djelo nečinjenjem. Naime, da je optuženik ispunio svoju garantnu obvezu i da je već kod prvih saznanja da vojni policajci čine kaznena djela poduzeo sve nužne i razborite odgovarajuće radnje koje je mogao u okviru svojih ovlasti stvarnog zapovjednika vojne policije (predistražne radnje, kaznene ili stegovne prijave i sl.) predmetna protupravna postupanja se ne bi dogodila.

Dakle, ispravno sud prvog stupnja ukazuje da je optuženik odgovoran za sve te počinjenje radnje jer ih je zapravo omogućio, čime je i sam nečinjenjem počinio kazneno djelo ratnog zločina kojega su kao neposredni počinitelji izvršili njemu podređeni vojni policajci.

Iz naprijed navedenih razloga se ne radi o kaznenom djelu iz čl. 167.a st. 3. KZ/97 koje se odnosi samo na obvezu vojnog zapovjednika da neposredne počinitelje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom prijavi, odnosno da takvu stvar proslijede nadležnim vlastima u cilju provođenja istrage i kaznenog progona. Dakle, kod kaznenog djela iz čl. 167. a. st. 3. KZ/97 je u pitanju pravo zakonski regulirano kazneno djelo nečinjenja koje se svodi samo na navedeni propust vojnog zapovjednika u vezi prijavljivanja neposrednih počinitelja i u čijem zakonskom opisu nisu sadržane radnje ratnog zločina jer za njih počinitelj tog kaznenog djela niti ne odgovora.

Iz naprijed navedenih razloga nije osnovana žalba optuženika zbog povrede kaznenog zakona.

U odnosu na žalbe optuženika i državnog odvjetnika zbog odluke o kazni.

Neosnovano se optuženik žali i zbog odluke o kazni. Naime, za ovakvo pogibeljno kazneno djelo je zapriječena kazna zatvora od pet do dvadeset godina zatvora, što znači da je sud prvog stupnja optuženiku izrekao najnižu kaznu zatvora koju mu je bez odredbi o ublažavanju mogao izreći. Kako je sud prvog stupnja optuženiku od olakotnih okolnosti utvrdio samo dosadašnju neosuđivanost, koje utvrđenje optuženik ne pobija, niti u žalbi iznosi druge olakotne okolnosti, niti ih nalazi ovaj drugostupanjski sud, evidentno je da nije bilo uvjeta iz čl. 38. OKZRH da se optuženiku izrekne kazna zatvora ispod propisanog posebnog minimuma.

Iz naprijed navedenih razloga nije osnovana žalba optuženika zbog odluke o kazni jer izrečena kazna zatvora u trajanju od pet godina nije prestroga. Ukazivanje optuženika na visine kazni zatvora koje su za ovakva kaznena djela izrečena počiniteljima u drugim kaznenim postupcima koji su dovršeni u Republici Hrvatskoj nije osnovano i u suprotnosti je s principom individualizacije kazne. U svakom konkretnom slučaju se utvrđuju okolnosti koje utječu na izbor vrste i mjere kazne i potom se optuženiku izriče primjerena kazna imajući u vidu opće i posebne svrha kažnjavanja.

S obzirom na ispravno utvrđene okolnosti počinjenja ovog kaznenog djela blaža kazna i po ocjeni Vrhovnog suda Republike Hrvatske ne bi u dovoljnoj mjeri izrazila društvenu osudu počinitelju niti bi ispunila očekivane svrhe kažnjavanja iz čl. 31. OKZRH i čl. 4. st. 2. OKZRH.

Međutim, nije u pravu državni odvjetnik kada tvrdi da je optuženiku potrebno izreći strožu kaznu zatvora jer je i izrečenom kaznom zatvora u trajanju od pet godina u dovoljnoj mjeri izražena društvena osuda za ovo teško kazneno djelo tako da još strože kažnjavanje optuženika nije potrebno.

Kako je član vijeća Vrhovnog suda Republike Hrvatske Damir Kos predložio da se pobijana presuda ukine pisano se očitujući o istom, on u smislu odredbe čl. 140. st. 4. ZKP/97 nije glasovao o kazni te je tražio da se ta okolnost u obrazloženju presude posebno navede.

Iz svih naprijed navedenih razloga, kako žalbe nisu osnovane, trebalo ih je odbiti i na temelju čl. 387. ZKP/97 potvrditi pobijanu presudu.

U Zagrebu, 20. veljače 2013.

Zapisničar:
Marijana Kutnjak Čaleta, v. r.

Predsjednica vijeća:
Vesna Vrbećić, v. r.

ZA TOČNOST OTPRAVKA
Ovlašteni službenik:
Voditelj Pisarnice za prijem i otpremu

Štefica Klepac

